

РІШЕННЯ

разової спеціалізованої вченої ради PhD 12850
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Вячеслав Анатолійович Фадєєв, 1978 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2012 році Одеську національну академію харчових технологій за спеціальністю «Облік і аудит», з квітня 2026 року працює на посаді наукового співробітника відділу розвитку регіональних економічних систем у Державній установі «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України» м. Одеса, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 051 «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом директора Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України», м. Одеса, від «03» квітня 2026 року №9 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради: **Горячука Валерія Федоровича**, доктора економічних наук, професора, старшого наукового співробітника відділу розвитку регіональних економічних систем Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»,

Рецензентів: **Єрмакової Ольги Анатоліївни**, доктора економічних наук, професора, завідувачки відділу економіко-екологічного розвитку приморських регіонів Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»,

Шлафман Наталії Леонідівни, доктора економічних наук, професора, завідувачки відділу ринку транспортних послуг Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»,

Офіційних опонентів: **Балана Олександра Сергійовича**, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри публічного управління та адміністрування Національного університету «Одеська політехніка»,

Монастирського Григорія Леонардовича, доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету

на засіданні «11» червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» **Вячеславу Анатолійовичу Фадєєву** на підставі публічного захисту дисертації «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного

розвитку територіально-господарських систем» за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано у Державній установі «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України», м. Одеса.

Науковий керівник – **Олександр Іванович Лайко**, доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що є завершеною науковою працею, у якому запропоновано нове вирішення наукової проблеми забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

У дисертаційній роботі чітко окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, а також наведено характеристику методичного інструментарію, що забезпечує належний рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів.

Структура дисертації відповідає типовим вимогам до оформлення науково-кваліфікаційної роботи. Оформлення рукопису здійснено державною мовою, згідно з чинними нормативними вимогами до написання дисертацій. У роботі наявні всі необхідні елементи, передбаченні пунктом 6 Порядку, зокрема: обґрунтування наукової новизни, формулювання практичного значення результатів, зазначення апробації результатів дослідження на наукових конференціях і в публікаціях, що відповідають вимогам постанови.

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 підрозділи у колективних монографіях; 6 статей у наукових фахових виданнях України, що відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами); 1 стаття у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу; 5 публікацій мають апробаційний характер і представлені у вигляді тез доповідей на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Усі публікації підготовлено за темою дисертаційної роботи, що підтверджується відповідністю їх змісту структурним елементам дисертації. Найбільш вагомими з них є:

1. Фадеєв В.А. Сутність та зміст поняття територіально-господарська система в контексті реалізації державної регіональної політики на базовому рівні.

- Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 4. С. 188–194. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.4.188>
2. Фадєєв В.А. Аналіз інституціонального забезпечення реалізації державної регіональної політики в контексті стратегічного економічного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 5. С. 217–224. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.5.217>
3. Fadieiev, V. Priorities of economic development of administrative-territorial units in the context of the development of territorial-economic systems. *Economic Innovations*. 2025. №27(3(96)). С. 122-132. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2025.27.3\(96\).122-132](https://doi.org/10.31520/ei.2025.27.3(96).122-132)
4. Фадєєв. В.А. Теоретичні підходи до забезпечення економічного розвитку територіально-господарських систем на засадах фундаментальних філософських концепцій. *Регіональна економіка*. 2025р. № 3 (117) С. 70-80. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-3-7>
5. Фадєєв. В.А. Методичні засади оцінювання економічного розвитку територіально-господарських систем в контексті реалізації державної регіональної політики. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2025. № 10 (335). С. 18-28. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-10-335-18-28>
6. Лайко О.І. Фадєєв. В.А. Оцінка економічної доцільності розвитку територіально-господарських систем субрегіонального рівня на прикладі адміністративно-територіальних утворень українського Причорномор'я. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2025. № 6 (82). С. 110-118. DOI: 10.15276/ETR.06.2025.11 (особистий внесок здобувача 0,5 авт. арк.).

У дискусії взяли участь голова разової спеціалізованої вченої ради, офіційні опоненти, рецензенти та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради Валерій Федорович Горячук, доктор економічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу розвитку регіональних економічних систем Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України». Позитивно оцінив наукову роботу Фадєєва В.А. та окремо вказав на актуальність дослідження, послідовність викладення матеріалу та обґрунтованість практичних рекомендацій у дослідженні.

Структура роботи послідовно та логічно розкриває авторське бачення шляхів вирішення поставлених завдань. Позиції наукової новизни відповідають поставленим у роботі завданням та достатньою мірою оприлюднені у відкритому друці, є доступними для ознайомлення та апробованими.

Разом з тим, висловив ряд дискусійних положень та зауважень, які несуть рекомендаційний характер, щодо дисертації:

1. На наш погляд доцільно здійснити більш широкую апробацію методичного підходу до попереднього оцінювання потенційної спроможності територіально-господарських систем.

2. Було би корисним здійснити порівняльний аналіз методичних підходів до визначення податкових можливостей територіально-господарських систем громад згідно бюджетного кодексу України, підходу,

який зараз на практиці використовується, та того підходу, який пропонується в роботі.

3. На наш погляд було би доцільно проаналізувати позитивний досвід формування агломерації на базовому рівні, який має Франція, та оцінити можливість його впровадження в нашій країні.

Зазначені зауваження не впливають на високу оцінку наукової роботи, а скоріше є настановами для подальших досліджень В. А. Фадеєва. Голова разової ради зробив висновок, що дисертація відповідає чинним вимогам МОН України, які висуваються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Здобувач Фадеєв Вячеслав Анатолійович успішно виконав освітньо-наукову програму і розвинув компетенції, достатні для його атестації. Резюмуючи, головою було зазначено, що представлена до захисту дисертація відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 44 в чинній редакції, а Фадеєв Вячеслав Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 - Економіка.

Офіційний опонент Олександр Сергійович Балан, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національного університету «Одеська політехніка». Загалом, позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертантом результатів, О. С. Балан відмітив ряд дискусійних положень і висловив окремі зауваження та дискусійні положення:

1. В дисертаційній роботі здійснено дослідження існуючих визначень поняття «господарська система» з метою удосконалення категоріального апарата (с.53-57). Але разом, з тим, не проведено критичного аналізу існуючих визначень зазначеного поняття, не систематизовано підходи які застосовувалися вченими при їх визначенні та не проведено порівняльного аналізу недоліків та переваг визначень поняття, що досліджується. Доцільно було б встановити рівень відповідності та можливості застосування існуючих визначень для потреб дослідження та можливості їх адаптації до сучасного стану розвитку господарських систем. Такий підхід, на нашу думку, дозволив би суттєво розширити теоретико-методологічну базу дослідження та посилити обґрунтування концепції розвитку територіально-господарських систем.

2. Автором досліджено сучасний стан теоретико-методичного забезпечення стратегічного планування розвитку територіальних громад (с.95-101) та узагальнено здійснено ретроспекцію методичних підходів до стратегічного планування (с.95-97), що використовувалися на місцевому рівні у період до затвердження офіційних методичних рекомендацій. Автором зазначено, що за відсутності офіційно затвердженого методичного забезпечення, органами місцевого самоврядування використовувалися доступні методичні матеріали різних авторів, агенцій та установ, які, також, залучалися до співпраці. Автором підкреслюється, що такий стан утворив «неоднорідний ландшафт стратегічного розвитку», а стратегічні документи, які розроблені з використанням різних методик неможливо синхронізувати та порівняти, те ж саме стосується і строку на який розроблялися стратегії

розвитку. Доцільно було б навести аналіз сильних та слабких сторін різних методичних матеріалів, які застосовувалися, та категоризувати негативні наслідки використання різних методичних підходів до стратегічного планування, в тому числі для запровадження співробітництва громад. На нашу думку, такий аналіз поглибив би розуміння причин недостатньої інтенсивності регіонального економічного розвитку на місцевому рівні та склав би аналітичну підоснову для розробки адаптаційних підходів до використання аналогічних матеріалів у майбутньому.

3. В роботі наведено обґрунтування економічної доцільності утворення територіально-господарських систем в контексті оцінювання потенційної результативності теоретико-методичного забезпечення на прикладі розрахунків потенційної економічної результативності такого утворення у межах адміністративних районів Одеської області (с.229-235). Наведені розрахунки демонструють суттєві потенційні позитивні зміни рівня податкоспроможності та зменшення рівня дотаційності в разі утворення територіально-господарських систем у зазначених межах. Однак, доцільно було б навести аналогічний розрахунок з використанням іншої конфігурації потенційних субрегіональних територіально-господарських систем не прив'язуючись до рівнів адміністративно-територіального устрою. Такий розрахунок додав би варіативності розумінню потенційно можливих меж утворення територіально-господарських систем субрегіонального рівня та зміцнив би обґрунтування економічної доцільності такого утворення.

4. Здобувачем пропонується застосування горизонтального вирівнювання місцевих бюджетів з використанням розрахунків сукупної суми надходжень за основними статтями, що формують дохідну частину бюджету. При цьому власні доходи поділено на дві категорії - прямо пов'язані з економічною активністю та опосередковано пов'язані (с.170-172). На відміну від існуючого підходу, яким враховуються лише надходження ПДФО, використання більш широкого спектру дохідних статей дозволить надати більш об'єктивну оцінку реального стану власних доходів бюджету. Оригінальність пропозиції полягає у авторській позиції щодо обґрунтування доцільності застосування оновленого підходу. У дисертаційному дослідженні, за результатами розрахунків на прикладі бюджетів місцевого самоврядування Одеської області, зроблено висновки щодо наявності взаємної компенсації між окремими категоріями власних доходів (рис. 2.4). Тобто, коливання рівня надходжень від сплати ПДФО мають більшу амплітуду ніж коливання загальної рівня власних доходів бюджету (без врахування трансфертів). Однак розрахунки виконано з узагальненням до субрегіонального рівня – на прикладі адміністративних районів Одеської області. Доцільно було б провести розрахунки по кожному з бюджетів місцевого самоврядування та виділити ймовірні причини виникнення такої взаємної «компенсації» між категоріями власних доходів бюджету для подальшого дослідження та прикладного використання.

5. Здобувачем підкреслюється необхідність проведення національної адаптації нормативних документів ЄС та міжнародного досвіду, у тому числі

світових практик регіонального економічного розвитку, до впровадження в українських реаліях (с.48, 50, 87, 105). Однак міжнародний досвід в роботі не аналізується достатньо ретельно, та не наводяться шляхи проведення такої адаптації. Доцільно було б розглянути ключові аспекти міжнародного досвіду, здійснивши, за необхідності, порівняльний аналіз та зробити висновки щодо напрямків національної адаптації підходів та нормативних документів, що зробило б роботу більш вагомою в контексті інтеграції України у європейській економічний простір. 6. У дисертаційній роботі пропонується утворення територіальних господарських систем субрегіонального рівня на базі договорів про співробітництво громад (с. 200-203, 211-214, 232-237). Проте не наводиться аналізу сучасного стану співробітництва громад за напрямками, які передбачені законодавством України. Наявність такого аналізу, на нашу думку, дозволила би визначити частку існуючих договорів, які укладені з метою розвитку економічних систем громад, та надати більш вагоме обґрунтування пропозиціям автора.

Проте, відмічаючи певні зауваження та дискусійні моменти наукового дослідження, опонент зазначив, що вони суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку даної дисертації, виконаної в цілому на високому науковому рівні.

Зробив висновок, що дисертаційна робота Фадєєва В.А. є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому автором отримані нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальне науково-прикладне завдання удосконалення теоретико-методичного забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем в Україні.

Наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються науковою новизною, достатнім обґрунтуванням та практичним спрямуванням. Зміст дисертації повністю відповідає темі, за якою виконувалася робота, меті й поставленим завданням.

Враховуючи актуальність теми дослідження, одержані наукові результати, теоретичну та практичну значущість роботи опонент вважає, що дисертаційна робота Фадєєва Вячеслава Анатолійовича на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Уряду № 44 від 12.01.2022 р., зі змінами), а її автор Фадєєв Вячеслав Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Офіційний опонент Григорій Леонардович Монастирський, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету. Надав позитивний відгук із наступними зауваженнями:

1. В першому розділі дисертаційної роботи здійснено ґрунтовний розгляд сучасного стану інституціонального забезпечення стратегічного економічного розвитку та визначено деякі аспекти які, на думку здобувача, перешкоджають інтенсифікації економічного розвитку регіонів та громад у довгостроковій перспективі. Здобувачем розроблено пропозиції щодо вдосконалення та впорядкування інституційного забезпечення, але, при цьому, не проведено аналіз щодо потенційного позитивного впливу наведених пропозицій в разі в їх провадження. Доцільно було б навести перелік очікуваних позитивних змін та перелік ризиків, які можуть стати наслідком вдосконалення та впорядкування інституціонального забезпечення.

2. У третьому розділі дисертації (підрозділ 3.2) запропоновано авторський підхід до вдосконалення системи горизонтального вирівнювання фінансової спроможності місцевих бюджетів (с.219-223). Пропозиція передбачає зміну підходу до розрахунку розміру базової дотації та умов її застосування, який полягає у встановленні порогового значення застосування базової дотації нормативним шляхом та розрахунок його на базі офіційно встановленого розміру мінімальної заробітної платні, а не визначення їх шляхом розрахунку середнього значення по країні. Але, разом з тим, здобувачем не наведено перспективних розрахунків зміни показників розміру базової дотації в разі застосування запропонованого підходу. Вважаємо, що наявність більш деталізованого обґрунтування та відповідних розрахунків в розрізі бюджетів територіальних громад збагатили б дослідження та зробили його більш глибоким.

3. У підрозділі 2.3 здобувачем запропоновано впровадження комплексної системи оцінювання стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем та впровадження категоризації показників відповідно до сучасних стандартів, що застосовуються міжнародними фінансовими установами (с.185-192). Передбачається, що використання такого підходу до оцінювання мало б спростити доступ органів місцевого самоврядування до інвестицій та підвищити рейтинг окремих територіальних громад на початкових стадіях співпраці територіальних громад з європейськими партнерами. Однак, в дисертації не наводиться аналізу сучасного стану співпраці територіальних громад України з муніципалітетами інших країн, та вимог міжнародних партнерів до такої співпраці з українськими громадами. Наявність зазначеної інформації підвищила би актуальність саме такого підходу до комплексного оцінювання економічного розвитку та зробила би пропозицію більш обґрунтованою у контексті інтеграції громад в міжнародний економічний простір.

4. У розділі 3 роботи здобувачем пропонується утворення субрегіональних територіально-господарських систем, шляхом умовного об'єднання господарських систем територіальних громад на договірних засадах з метою підвищення їх економічної результативності. При цьому, не робляться пропозиції щодо можливої реконфігурації адміністративно-територіальних одиниць базового рівня на засадах національних економічних інтересів. Доцільним було б надання таких обґрунтованих рекомендації, що

додало би дисертаційній роботі актуальності в контексті врахування просторових аспектів стратегічного економічного розвитку та територіальній організації влади на місцевому рівні.

5. За результатами дисертаційного дослідження пропонується активізація співробітництва між органами місцевого самоврядування територіальних громад з метою підвищення економічних показників функціонування господарських систем та підвищення рівня бюджетної самодостатності кожної з громад, що залучені до співробітництва. Разом з тим, інтенсифікація спільної діяльності зі стратегічного економічного розвитку потребує системного підходу до забезпечення збалансованого економічного зростання. Доцільно було б додати визначення ролі та функції держави та органів влади державного рівня у стимулюванні співробітництва між територіальними громадами, що також доцільно було б розглянути, зокрема у контексті розвитку публічно-приватного партнерства.

Наведені зауваження мають дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загально позитивне враження від дисертаційного дослідження Фадєєва В. А.

Офіційним опонентом зроблено висновок, що дисертаційна робота Фадєєва В. А. є завершеною науково-дослідною роботою. Наукові результати, отримані у дисертації, дозволяють вирішити наукові завдання щодо удосконалення теоретико-методичного забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем в Україні та мають істотне значення для економічної науки. Практична значущість дисертаційного дослідження підтверджується листами та довідками про впровадження результатів дисертації на рівні регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування. Зміст та структура дисертаційного дослідження повністю відповідають поставленій меті та завданням. Науково-методичні здобутки містять наукову новизну та відображені у наукових публікаціях, кількість, зміст і обсяг яких задовольняє вимоги до повноти викладення наукових результатів дисертаційного дослідження. Тематика дисертаційного дослідження за змістом відповідає спеціальності 051 «Економіка».

Дисертація Фадєєва Вячеслава Анатолійовича на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем» відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. зі змінами).

У зв'язку з цим опонент вважає, що Фадєєв Вячеслав Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 - «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент Ольга Анатоліївна Єрмакова, доктор економічних наук, професор завідувачка відділу економіко-екологічного розвитку приморських

регіонів Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України». відзначаючи в цілому позитивне враження від дисертаційного дослідження, високий науковий рівень його виконання й вагоме практичне значення одержаних автором результатів, надала позитивну рецензію з наступними зауваженнями:

1. У запропонованій автором структурі фаз забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем (с. 78-79; табл. 1.7) виокремлено концептуально-стратегічну, проектно-планову, практично-дослідницьку та контрольну фази. Водночас дискусійним є питання достатності такої структуризації, оскільки у ній не простежується чітко виокремлена фаза реалізації (впровадження) стратегічних рішень. Назва «практично-дослідницька» фаза не повною мірою відображає процес імплементації стратегічних заходів, що може ускладнювати розуміння логіки практичного забезпечення стратегічного розвитку. З огляду на це доцільним видається уточнення змістового наповнення зазначеної фази або виокремлення окремої фази реалізації стратегічних рішень.

2. Дисертантом досліджено стан інституціонального забезпечення стратегічного економічного розвитку та визначено низку закономірностей, які на думку здобувача знижують результативність регіонального розвитку та стримують економічне зростання (підрозділ 1.3; с.80-95). При цьому, значну увагу приділено питанню подолання дихотомії регіонального розвитку, яка має прояви при реалізації державної регіональної політики. Запропоновані підходи щодо впорядкування та узгодження положень різних видів документації (табл. 1.11, с.94-95) спрямовані на гармонізацію різних видів документів з реалізації регіональної політики та посилення синергетичного впливу їх впровадження. Доцільно було б сформулювати конкретні пропозиції щодо актуалізації нормативно-правових актів, що базувалися б на запропонованих підходах. Наявність таких рекомендацій щодо вдосконалення конкретних нормативно-правових актів зробило б пропозиції більш рельєфними та цінними з точки зору практичного застосування.

3. В дисертаційній роботі виконане дослідження сучасного стану методичного забезпечення стратегічного розвитку регіонів і територіальних громад (с.97-101), висвітлено низку недосконалостей в контексті забезпечення економічного розвитку та підкреслена актуальна проблема забезпечення процесу стратегічного планування у територіальних громадах. Здобувачем зазначається, що в офіційних методичних рекомендаціях, які було затверджено у 2022 році, не приділяється достатнього рівня уваги до питань економічного розвитку, зокрема у довгостроковій перспективі. Однак, не наводиться перспективного аналізу потенційних наслідків виконання стратегій розвитку на місцевому рівні, які наслідують недоліки та недосконалості стратегій більш високого рівня та не в повній мірі охоплюють інтереси зацікавлених сторін. Опис ймовірних наслідків підкреслив би актуальність напрямку дослідження та необхідність оновлення та актуалізації підходів до забезпечення стратегічного планування.

4. Здобувачем запропоновано альтернативний підхід до визначення параметрів застосування базової дотації до бюджетів місцевого самоврядування, який на відміну від існуючого полягає у використанні базового показника розрахунку надходжень від сплати ПДФО, що встановлюється у відповідності до об'єктивних показників - мінімальної заробітної платні та рівня зайнятості населення (с.219-221). При цьому, здобувачем пропонується використання регіональних показників зайнятості відповідно до офіційних статистичних даних. Однак, наведений розрахунок, щодо використання запропонованого підходу, здійснено на субрегіональному рівні, по адміністративних районах, що не створює повноцінної картини щодо зміни фінансових показників бюджетів територіальних громад. Доцільно було б виконати аналогічний розрахунок на рівні територіальних громад. Наявність розрахунку по всіх бюджетах громад на прикладі Одеської області зробило би запропонований підхід більш обґрунтованим та вагомим з точки зору практичного використання на місцевому рівні.

5. Здобувачем проведено порівняльний аналіз пріоритетів державної стратегії регіонального розвитку та політики згуртованості ЄС (с.103-105; табл. 1.13) та запропонована система пріоритетів стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем із урахуванням широкого кола інтересів заінтересованих сторін (с.106-108; табл. 1.14). Пріоритети економічного розвитку розглянуто з позицій доцільності їх ієрархічного врахування у стратегічних документах. Однак, доцільно було б, навести порівняльний аналіз запропонованої системи пріоритетів з пріоритетами державної стратегії регіонального розвитку та політики згуртованості ЄС. Такий аналіз додав би обґрунтованості запропонованій системі та заклав би основи для гармонізації теоретико-методичного забезпечення на різних рівнях розробки та виконання стратегічних документів.

6. Автором запропоновано оцінювання спроможності суб'єкта у контексті розвитку територіально-господарської системи (с.139-140; табл. 2.8), визначено складові спроможності, перелік критеріїв, їх опис. Але значення самих критеріїв не визначено, більш того наявність опції «частково відповідає критерію» знижує рівень об'єктивності та однозначності оцінювання, оскільки не містить чітко визначених меж інтерпретації результатів. Наприклад, які значення критеріїв для порівняння мають бути за показниками «частка зайнятих», «частка приватних підприємців», «частка населення працездатного віку»? Аналогічна ситуація із запропонованими автором показниками оцінювання ресурсозабезпеченості об'єкта (с. 166-167; табл. 2.24). Методичний підхід потребує подальшої конкретизації щодо кількісного визначення критеріїв оцінювання та встановлення їх порогових або нормативних значень. Це дозволило б підвищити рівень формалізації запропонованого методичного інструментарію та забезпечити його практичну придатність для застосування в системі стратегічного управління розвитком територіально-господарських систем.

7. При описі параметрів територіально-господарських систем субрегіонального та регіонального рівнів (с.211, табл. 3.3) автором визначено

ключові ресурси їх функціонування та розвитку, однак серед них не виокремлено людський капітал, який у сучасних умовах є одним із базових чинників забезпечення конкурентоспроможності та стратегічного економічного розвитку територій. Недостатня увага до людського капіталу дещо звужує комплексність запропонованого підходу, оскільки саме якісні характеристики трудових ресурсів, рівень освіти, підприємницька активність населення, кадровий потенціал та здатність до генерації інновацій значною мірою визначають можливості території щодо адаптації до сучасних економічних викликів та забезпечення сталого розвитку. Урахування людського капіталу дозволило б поглибити змістовне наповнення характеристики територіально-господарських систем та посилити практичну цінність запропонованих автором положень.

Викладені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, сутність і доведеність положень наукової новизни.

Рецензентом зроблено висновок, що дисертаційна робота на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем», подана на здобуття ступеня доктора філософії за галуззю знань «Соціальні та поведінкові науки» та спеціальністю «Економіка», виконана на високому науковому рівні є завершеною науково-дослідницькою працею, в якій представлені пропозиції до вирішення науково-практичного завдання з розробки й обґрунтування теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем в Україні.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації в комплексі дозволяють констатувати досягнення поставленої мети та завдань дослідження, матеріали дисертації викладені з дотриманням чіткого наукового стилю та логіки економічного дослідження, висновки і рекомендації є достовірними й обґрунтованими, положення наукової новизни, рівень яких («удосконалено», «дістало подальшого розвитку») визначено коректно та змістовно. Вони пройшли необхідну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та у повній мірі відображені у публікаціях здобувача у необхідній кількості, обсязі та якості наукових видань. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. За сутністю викладені пропозиції не суперечать сучасним теоретичним положенням економіки, розвивають їх і поглиблюють у відповідності з новітніми тенденціями розвитку підходів до господарювання, економіки та суспільства.

Тематика дисертаційного дослідження є актуальною, та відповідає програмним і нормативним документам України, напрямам пріоритетних наукових досліджень, тенденціям розвитку економічних відносин на регіональному рівні.

Дисертація Фадєєва Вячеслава Анатолійовича на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем» відповідає вимогам до дисертацій на здобуття

наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Уряду № 44 від 12.01.2022 р., зі змінами).

У зв'язку з цим рецензент вважає, що Фадєєв Вячеслав Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензент Наталія Леонідівна Шлафман, доктор економічних наук, професор, завідувачка відділу ринку транспортних послуг Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України». Відзначаючи в цілому позитивне враження від дисертаційного дослідження, високий науковий рівень його виконання й вагоме практичне значення одержаних автором результатів, надала позитивну рецензію з наступними зауваженнями:

1. У підрозділі 1.4 дисертаційної роботи проаналізовано сучасний стан методичного забезпечення стратегічного економічного розвитку територіальних громад. Здобувачем визначено основні напрямки системи стратегічного планування, які потребують вдосконалення, та запропонована система пріоритетів стратегічного економічного розвитку яка має певну обґрунтовану ієрархію. Також виконано аналіз урахування інтересів сторін у пропонованій системі пріоритетів (таблиця 1.14), пріоритети поділені на категорії за напрямками (табл. 1.12) та узгоджені з пріоритетами політики згуртованості ЄС (табл. 1.13). На погляд рецензента, доцільно було б, разом із визначенням ієрархії пріоритетів, визначити ієрархію врахування інтересів зацікавлених сторін та їх взаємозв'язок, з оглядом на принципи регіональної політики та децентралізації.

2. В підрозділі 2.2 роботи представлено ретельний та багатофакторний аналіз дохідної частини місцевих бюджетів. Аналіз виконано на доволі високому науковому рівні та зроблено обґрунтовані висновки й узагальнення і визначено певні закономірності. Також, здійснено аналіз взаємозв'язку дотаційності місцевих бюджетів з територіальними та демографічними показниками формування територіальних громад. Однак, не приділено уваги аналізу видатків місцевих бюджетів, які, в свою чергу, також впливають на стан бюджетної самодостатності. На наш погляд, наявність аналізу видаткової частини бюджету додала би комплексності аналізу бюджетних показників.

3. У дисертаційній роботі (підрозділ 2.3) запропоновано впровадження системи оцінювання економічного розвитку територіально-господарських систем, яка базується на широкому спектрі показників, включаючи показники стану навколишнього природного середовища. Також пропонується впровадження системи комплексного оцінювання з метою узгодження процесу моніторингу та оцінки різних документів та стратегій, у тому числі таких, які потребують моніторингу впливу на довкілля. На нашу думку, доцільно було б доповнити пропонований підхід системою індикаторів за кожним показником, що утворило б умови для подальшої категоризації за результатами оцінки.

4. У третьому розділі дисертації (с.219-223) здобувачем запропонований авторський підхід до вдосконалення системи бюджетного вирівнювання, який, враховуючи загальну складність та актуальність питання, не позбавлений оригінальності. Здобувачем пропонується запровадження порогових значень показника надходжень до місцевого бюджету від сплати ПДФО: індикативного, який розраховується на базі мінімального, офіційно встановленого, розміру заробітної плати і показника рівня зайнятості населення, та оптимального, який розраховується на базі показників середньої заробітної плати у регіоні та показника зайнятості. Аналогічний підхід пропонується застосовувати до обчислення рівня надходжень від сплати єдиного податку. Пропонується диференційоване застосування зазначених показників для застосування базової та реверсної дотацій. На наш погляд, ще доцільно було б провести порівняльний аналіз запропонованого підходу з існуючим, та розрахувати економічний та соціальний вплив від впровадження запропонованих змін.

5. У дисертаційній роботі визначено наявність суттєвих територіальних та демографічних диспропорцій на місцевому рівні (с. 142-165), висунуто та верифіковано гіпотезу про наявність зв'язку між показниками самодостатності територіальних громад та врахуванням економічних аспектів у процесі їх утворення (с. 157), описано динаміку утворення громад та визначено ключові недоліки реформування базового рівня адміністративно-територіального устрою на прикладі Одеської області. Однак, на нашу думку, для повноти наведеного аналізу доцільно було б навести стислий аналіз ймовірних причин, що призвели до виникнення диспропорцій та недостатнього врахування територіальних і демографічних аспектів на етапі утворення територіальних громад.

6. В роботі, у підрозділі 2.2, виконано поглиблений аналіз територіальних та демографічних показників і розраховано відповідні питомі показники власних доходів (табл. 2.26) та дотаційності місцевих бюджетів територіальних громад (с.132-134). На наш погляд, доцільно було б, на базі утвореного аналітичного фундаменту, здійснити класифікацію територіальних громад за відповідними категоріями.

Викладені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, сутність і доведеність положень наукової новизни.

Рецензентом зроблено висновок, що дисертаційна робота на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та спеціальністю 051 «Економіка», виконана на високому науковому рівні є завершеною науково-дослідницькою працею, в якій представлені пропозиції до вирішення науково-практичного завдання з розробки й обґрунтування теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення теоретико-методичного забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем в Україні.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації в комплексі дозволяють констатувати досягнення поставленої мети та завдань дослідження, матеріали дисертації викладені з дотриманням чіткого наукового стилю та логіки економічного дослідження, висновки і рекомендації є достовірними й обґрунтованими, положення наукової новизни, рівень яких («удосконалено», «дістало подальшого розвитку») визначено коректно та змістовно. Вони пройшли необхідну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та у повній мірі відображені у публікаціях здобувача у необхідній кількості, обсязі та якості наукових видань. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. За сутністю викладені пропозиції не суперечать сучасним теоретичним положенням економіки природокористування, розвивають їх і поглиблюють у відповідності з новітніми тенденціями розвитку економіки та суспільства.

Тематика дисертаційного дослідження є актуальною, та відповідає програмним і нормативним документам України, напрямам пріоритетних наукових досліджень, тенденціям розвитку економічних відносин.

Дисертація Фадєєва В.А. на тему «Теоретико-методичне забезпечення стратегічного економічного розвитку територіально-господарських систем» відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Уряду № 44 від 12.01.2022 р., зі змінами).

У зв'язку з цим рецензент вважає, що Фадєєв Вячеслав Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Вячеславу Анатолійовичу Фадєєву** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої
вченої ради **PhD 12850**

Валерій ГОРЯЧУК